

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštne. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Upravno sodišče in državna podpora svojcem vpoklicanih.

Razne pritožbe onih, katerim se vzdrževalna podpora ni pravilno ali pa nezadostno izplačevala, kakor tudi da je pristojna vzdrževalna komisija brez zadostnih vzrokov odklonila podporo, je dalo upravnemu sodišču večkrat povod razsojati, kako se ima podpora tolmačiti, oziroma v katerem slučaju je vzdrževalna komisija upravičena podporo odkloniti.

V svojih razsodbah je upravno sodišče označilo prizadetim komisijam smer in pravilo, kako naj postopajo v svojem okrožju o podelitvi ali odklonitvi prošnji. V prvo vrsto spada pač razsodba, ki jasno pravi, da vzdrževalna podpora ni nikakoli miloščina, temveč postavna pravica svojcev vpoklicanega. Iz tega sledi, da od vzdrževalne komisije same ni odvisno podporo dovoliti ali pa odkloniti, temveč da je komisija le dolžna dognati, če so pogoji, od katerih je pravica do podpore postavno odvisna, oziroma, da ni proti dovolitvi nobenega postavnega zadržka. (Razsodba z dne 25. novembra 1915, št. 7444.)

Ta razsodba je zadosten dokaz na žalostna dejstva, da mnoge komisije, ne oziraje se na zakonite določbe, svojevoljno podeljujejo ali pa odklanjajo podpore prizadetim. Do podpore so upravičeni oni, katerim je zaslužek vsled vpoklicanja v vojno odpadel. Če svojci vpoklicanega vsled tega trpijo pomanjkanje, in če ta znižani dohodek za vzdrževanje svojcev ne zadostuje, tedaj imajo prizadeti pravico do vzdrževalne podpore. (Razsodba z dne 8. novembra 1915, št. 6905.)

Če tedaj vpoklicani prejema še nadalje polovico ali tri četrtine svoje plače, imajo svojci pravico do podpore, kar pa mnogo komisij noče priznati.

Nadalje se podpora svojcem, kateri prejemajo razna naklonila od dežele ali občine, raznih društev ali privatnih oseb, ne sme skrajšati (§ 7. postave z dne 26. dec. 1912, drž. zak. št. 237). Na podlagi tega zakona je žena vpoklicanega upravičena do podpore takoj, ako je vsled tega njeno

LISTEK.

Pristanišče Drač.

Od naših čet osvojeno glavno mesto srednje Albanije Drač spominja še povsem na nekdanje turške čase. Mesto je malo, ima le 7000 prebivalcev, siromašno in umazano. Tem sijajnejša pa je njegova zgodovina. Kjer se razprostirajo danes ozke, smrdljive ulice, tam so se dvigale pred davnimi stoletji palače rimskega Dyrrhachia, od koder je vodila velika trgovska cesta čez Balkan, vezavši Rim z Bizancem. V Dyrrhachiju je živel Cicero v prognanstvu, Cezar, Pomej in Avgust so bivali kot zmagovalci in vojskovodje v mestu, Justinian mu je posvečal posebno skrb. V srednjem veku je prehajalo mesto iz rok v roke; Bizantinci, Epiroti, Italijani so se menjali kot gospodarji, v letu 1296 so okupirali Drač Srbi, ga leta 1305 zopet izgubili, 1319 znova osvojili. Leta 1333 so se polastili Italijani

draškega ozemlja, pozneje zopet Srbi, končno je zagospodarila tudi ob albanski obali beneška republika. Leta 1501 so osvojili Drač in Albanijo Turki in vsaj po imenu je ostalo mesto turško do izbruha prve balkanske vojne.

Drač se je za časa Rimljanov imenoval Dyrrhachium ter igral v starorimski vojni zgodovini čisto posebno ulogo; na koncu srednjega veka je bil dalj časa v rokah kraljevine Neapelj in nato benečanske republike. Že stari Grki so znali ceniti važnost tega pristanišča; ustanovil je leta 625 pred Kr. naselbino, katero so Grki krstili za Epidamnos, katera se je zelo hitro razvila v obljudeno mesto.

Strankarski boji v Epidamnusu so bili vzrok, da je nastala nesloga med Kerkyro (današnjim Krfom) maternim mestom naselbine in Korintom, maternim mestom Kerkyre, iz katere se je izcimila vojska na Peleponesu. Leta 229. pred Kr. je prišla ta grška naselbina v posest Rimljanov, kateri so jo pričeli nazivati Dyrrhachium.

Pristanišče Dyrrhachium je bilo za časa rimskega svetovnega gospodstva zelo velike važnosti kot izkrcevališče za prehod iz Italije na Grško. Rimljani so napravili skozi Grčijo eno izmed najvažnejših vojaških cest, še danes obstoječo via Egnatia, ki je šla iz Dyrrhachia čez Thessalonike (Solun) in Philippi v Byzant.

Zelo važno vlogo je igral Dyrrhachium v vojski med Cezarjem in Pompejem, kateri je zasedel Dyrrhachium in je bil tamkaj v l. 84 pred Kr. oblegan. Četam Pompeja se je posrečilo prisiliti čete Cezarja k umikanju in sicer v Macedonijo.

Pri delitvi rimskega svetovnega gospodstva l. 395 je pripadel Dyrrhachium kot glavno mesto rimske pokrajine Epirus Nova vzhodnorimski državi; v leta 481 je bil od vzhodnogotskega kralja Teodorika, v 10. in 11. stoletju pa dvakrat prehodno od Bolgarov zaseden.

vzdrževanje ogroženo, pri čemur pa se za slučaj, da svojci vpoklicanega dobivajo od kake strani že podporo, ne sme jemati nobenega ozira. Tako se lahko dogodi, da podpira ženo oče od onega časa, ko je šel, mož v vojake, pa do takrat, ko si sama preskrbi zadostnih dohodkov, kar pa še ni vzrok, da se njena podpora lahko skrči, ali pa odkloni, ker je ona prejela podpora od privatne osebe. (Razsodba z dne 26. nov. 1915 št. 7476 in 6. marca 1916, št. 1613.)

Isto velja tudi v slučaju prispevka k stanarini. Če na primer dežela, občina, društva ali pa privatne osebe, preskrbijo prizadetim brezplačno stanovanje, ali pa ga plačujejo. (Razsodba z dne 24. febr. 1916, št. 1288.) Če se je tedaj dogodilo, da je komisija prizadetim družinam od podpore odtrgala znesek, ki bi odpadel za plačilo stanarine, katero so imeli brezplačno, tedaj imajo pravico zahtevati povračilo tega zneska; ravno tako imajo tudi pravico zahtevati prispevek za stanarino za oni čas, ko se jim ni izplačeval.

Če vpoklicanec del svojega zaslužka (v konkretnem slučaju je prejemal polovico letnega zaslužka od 2400 K, torej mesečno 100 K) še nadalje prejema; še ne opravičuje za odkonitev prošnje do podpore. Kajti pravica do podpore preneha po § 3. šele takrat, če vpoklicani pri svojih dohodkih ni prikrajšan, ali pa, če je prikrajšan, pa vendar ne v toliki meri, da bi bilo vzdrževanje svojcev vsled tega ogroženo. Podpora se odkloni le takrat, če je dokazano, da se svojci kljub polovičnim dohodkom lahko preživljajo. (Razsodba z dne 26. novembra 1916, št. 7444.) (Dalje prih.)

Svetovna vojna.

Spomladanska ofenziva entente se ni obnesla tako sijajno, s kakršnem pompom se je napovedovala. Ne samo zato, ker morajo ostati Francozi v defenzivi, marveč tudi zato, ker so se dali Rusi v svojem severnem odseku zapeljati k predčasnemu napadu, ki bo slabo uplival na njih poznejša podvzvetja. Centralne države stoje v uspešni defenzivi ob ruski in italijanski fronti, skupaj z Bolgari pa mirno čakajo na Balkanu; ob zapadni fronti, proti politično in vojaško najvažnejšim sovražnikom pa se je pričela z vsem povdarkom ofenziva.

Nikjer ne manjka moštva, nikjer naj-novejšega vojnega materiala. Tudi vojna sredstva entente še niso izčrpana. Toda italijansko število ne prihaja do veljave. Ruska vojska stoji z ozirom na mesece izgrajene nemške in avstrijske pozicije pred nalogo, ki bi bila tudi brez vpliva lanskega poletja silno težavna. Glavna sila boja pezi sedaj na Francoski in Angliji. In čim bolj se kopičijo francoske rezerve v prostoru med Argoni in Maso in čim bolj se izrabljajo, tem važnejše prihaja vprašanje, ali more dati Anglija polnovredno nadomestilo ne samo na vojaki, marveč tudi na potrebnih voditeljih.

Vesti, ki prihajajo o razpoloženju v Italiji kontrastirajo naravnost kričeče z baharijami Sonnina, Salandra in po italijanskih listih, češ, da je italijanski narod navdušen za boj do skrajnosti in da bo rad doprinesel vsako žrtev. V okolici Novare je namreč izbruhnil velik upor poljskih delavcev, ker se veleposestniki branijo zvišati dne. Dalje so socialistični listi začeli groziti vladi s pouličnimi demonstracijami, ako bo nadaljevala s prikrivanjem italijanskih izgub na bojišču. V resnici: „velikansko navdušenje“!

Na fronti je postalo živahnejše. Italijani so obstreljevali kraje na avstrijsko fronto. Pod težkim sovražnim ognjem so se nahajali na Primorskem Devin, južni del Gorice, bolnišnica pri Sv. Petru in več drugih krajev na Goriškem, na Koroškem Jerberg in Ukve, na Tirolskem Levico in Roveretto. Boji pri Rivi trajajo dalje.

Rusija se pripravlja na velika podjetja in temu da je pripisati razne osebne izpremembe na vodilnih mestih pri civilnih in vojaških oblastih. Poročajo, da je vsa ruska vojska sedaj razdeljena v štiri velike grupe. Tri so na ruski zapadni fronti, ena na vzhodu. Car se je vnovič podal na fronto, in bo imel v glavnem stanu odločilni vojni posvet, ki se bo posvetoval, ali bi imela nova velika ruska ofenziva uspeh ali se Rusija omeji samo na obrambo. — Na bojišču je položaj neizpremenjen. Nemško uradno poročilo pravi, da so se Rusi omejili na ozek odsek bojne črte južno od Naroškega jezera. Z močnim ognjem so pričeli Rusi na kamnolom Ladiški, ki leži v odseku Bližniki in v sredi med Naroškim in Višnjevskim jezerom. Hoteli so zavzeti višinske pozicije, ugodne za artiljerijsko opazovanje. Po štiriurnem bobnajočem ognju se jo pričel naskok Rusov v mnogih gostih valovih. S krvavimi izgubami se je razbil ob postreljenih žičnih ovirah.

Pred Verdunom grome nemški topovi neprestano, njihova infanterija uprizarja napade in Nemci napredujejo stalno, četudi počasi. Francoski listi se enostavno ne menijo za to in proglašajo svojo „zmago“. Zavzetje vasi Haucourt je nov uspeh Nemcev, in dokazuje, da se nemško vojskovodstvo nikakor ni odreklo Verduna, da torej bitka še dolgo ni končana in da je zmagoslavje Francozov prenačljeno. — Na obeh straneh Moze so boji zelo živahni. Na desnem bregu Moze so Francozi zaman poizkušali, da zopet pribore na južnozahodnem robu grebena Pfeffer izgubljeno ozemlje. Južnozahodno od utrdbe Douaumont so Francozi morali prepustiti daljne obrambne naprave, iz katerih so Nemci odvedli dvanajstotico ujetnikov in 3 strojnice. — Angleži so izvedli južno od St. Eloi močan napad z ročnimi granatami, ki se je izjalovil pred postojanko udrine. Postojanka je v celem svojem obsegu trdno v nemških rokah.

Na Balkanu se enteta trudi na vso moč, da bi spravila Grško in Rumunijo iz nevtralnosti. Bolgarsko oficijelno vojaško glasilo „Vojeni Izvestja“ piše: Pravi interesi Grške in Rumunske se dajo lahko spraviti v sklad z našimi. Prepričani smo, da vodilni krogi na Grškem in v Rumuniji sedanji položaj pravilno presojujejo, da so si vse bodoče možnosti dobro premislili in da pridejo do zaključka, da je bodočnost balkanskih držav v njih mirnem sožitju. — V Sobranju je Radoslavov izjavil, da imajo Bolgarija, Rumunija in Grška vzajemno potrebo, da so si dobre sosede. Zato je upati, da se ohrani dobro razmerje. Radoslavov je tudi govoril o poizkusih rusofilov, ki skušajo obdržati svoje stare pozicije v deželi. Radoslavov je izjavil, da je rusofilstvo kot državi nevarna zabloda za vselej pokopano.

Na Iraški fronti na turškem bojišču so bili Angleži krvavo poraženi pri Felahiji. Več mrtvih in ujetih. — Na kavkaški fronti nobenih važnih dogodkov. Dne 8. aprila je rusko križarko, ki se je bližala Kemikli Liman in oddala nekaj strellov, ogenj turške artiljerije prisilil, da se je umaknila. Dve sovražni letali, ki sta preleteli polotok Galipolli, sta pobegnili proti Imbrosu, ko se je prikazalo naše vojno letalo.

Iz Nizozemske ni nikakih posebnih vesti. Vznemirjenje je še vedno veliko. Listi poudarjajo, da se javnost posebno raditega vznemirja, ker vidi, da je vlada prepričana o nevarnosti, ki grozi Nizozemski, toda ne izve, kakšna nevarnost je to in s katere strani da grozi. Da bi ententa res nameravala izkreati armado na nizozemski obali, tega sicer nihče ne verjame, pač pa se zadnje dni zopet govori, da bo Anglija s posebnim ultimatom zahtevala popolno zapretje nizozemsko-nemške meje. Toda ta govorica se ne da v nobenem oziru kontrolirati. Ta nesigurna

situacija je spravila prebivalstvo do demonstracij proti draginji, grozilo se je s štrajkom in v nedeljo je bil v Haagu velik protestni shod, ki je zahteval, da naj vlada prebivalstvu natančno razloži odnose Nizozemske napram vojujočim se državam in ki je demonstriral za popolno demobilizacijo nizozemske armade.

Domači pregled.

Kovinarska in železničarska organizacija na Jesenicah je poslala v zadevi premale odmere sladkorja na deželno vlado kranjsko sledečo resolucijo:

Visoka c. kr. deželna vlada za Kranjsko v Ljubljani.

Podpisani zastopniki tovarniškega delavstva in železničarjev na Jesenicah prosijo visoko c. kr. deželno vlado kranjsko, naj blagovoli izposlovati, da se poviša tovarniškemu delavcem in železničarjem na Jesenicah mesečna množina sladkorja za osebo na 2 kg. Ker je mleko zelo drago, in se ga tudi za drag denar le težko dobi, so delavci in železničarji primorani se hraniti vedno bolj s črno kavo, za katero se pa rabi veliko več sladkorja. Tovarniški delavci in železničarji imajo nočno službo in si morajo tudi za čez noč preskrbeti okrepčilo. To pa je pri današnjih izrednih razmerah najcenejši kava, ker boljšega si delavci in železničarji ne moreje privoščiti, z ozirom na malo plačo, katera nikakor ne stoji v primeri z današnjo draginjo. 1 kg sladkorja za osebo na mesec nikakor ne zadostuje. S to množino se lahko izhaja le na kmetih, kjer imajo doma mleko in smatrajo kavo le kod nekaj priboljšek.

Podpisani zastopniki prosimo visoko c. kr. deželno vlado, naj preskrbi tovarniškemu delavcem in železničarjem vsaj po 2 kg sladkorja za osebo na mesec.

Jesenice, dne 4. aprila 1916.

Pintar Jože, I. r., Gabriel Franc, I. r., Toff
Mihael, I. r., Nagoda Franc, I. r.

Prebiranje letnika 1898. Prebiranje leta 1898. rojenih črnovojnikov se vrši: 17. in 18. in 19. aprila v Ljubljani za sodna okraja, ljubljanska okolica in Vrhnika; 20. aprila v Višnji gori za sodni okraj Višnja gora; 25. in 26. aprila v Litiji za sodni okraj Litija; 27. in 28. aprila v Krškem za sodne okraje Krško, Kostanjevica in Rateče; 29. aprila v Mokronogu za sodni okraj Mokronog; 1., 2. in 3. maja v Novem mestu za sodne okraje Novo mesto, Žuzemperk in Trebnje; 4. maja v Črnomlju za sodna okraja Črnomelj in Metlika; 17. in 18. aprila v Radovljici za sodni okraj Radovljica; 19. aprila v Jesenicah za sodni okraj Kranjska gora; 20. aprila v Škofji Loki za sodni okraj Škofja Loka; 25. in 26. aprila v Kranju za sodna okraja Kranj in Tržič; 27. in 28. aprila v Ljubljani za mesto Ljubljana; 30. aprila in 1. maja v Kamniku za sodna okraja Kamnik in Brdo; 3. maja v Ribnici za sodna okraja Ribnica in Velike Lašče; 4. maja v Kočevju za sodni okraj Kočevje; 25. in 26. aprila v Postojni za sodne okraje Postojna, Ilirska Bistrica, Senožeče in Vipava; 27. aprila v Logatcu za sodne okraje Logatec, Lož in Cerknica; 29. aprila v Idriji za sodni okraj Idrija. — Začetek prebiranja vsak dan ob 7. zjutraj. — Nadpregled vseh k nadpregledu določenih se vrši dne 31. maja v Ljubljani.

Istrski deželni zbor je razpuščen.

Dušni pastirji v fronto. V sobotnem „Slovencu“ beremo: Duhovniki morajo na fronto, s srcem, pravi dopisnik dr. Marijan, ter navaja tudi najlažjo pot, po kateri pridejo dušni pastirji do svojih faranov-vojakov. Pišejo naj jim pridno dopisnice, ki najdejo pogostoma prav hvaležen odziv. Dr. M. navaja dopis nekega vojaka, ki pravi, da se župnikova dopisnica vsem njegovim tovarišem zelo dopada, da, nekateri so jo celo

kušili. Drugi vojak piše, kako so bili vsi veseli „Slovenca“, ki ima lepe novice in verske razlage v sebi. Vsakdo je rekel listu: junak si, ki med kroglice prideš. Tudi vsi radi poslušajo in ne nasprotujejo pisavi, kakor kedaj doma.

Šolo za vojne invalide-rudarje v Kofolohu nameravajo ustanoviti. Namen te šole je, da se bodo rudarji-invalidi izobraževali v vseh potrebnih strokah rudarstva, kakor: potrebno znanje v pisarniškem poslovanju, o strojih i. t. d. S tem se namerava doseči, da ne bodo pohabljeni rudarji navezani na miloščino. Rudniška podjetja so tudi naprosena, da podpirajo to šolo z denarnimi sredstvi. Kakor pozdravljamo izvedbo takega zavoda ter želimo obilo uspeha, je vendar vsak dan bolj očitno, kako krvavo nam manjka starostnega, vdovskega in sirotinskega zavarovanja!

Novi čas v Avstriji. Kakor v Nemčiji, tako nameravajo tudi pri nas vpeljati novi čas, ki prehitava srednjeevropski čas za eno uro. Novi čas nameravajo vpeljati enako kot v Nemčiji, namreč s 1. majem.

Zvišanje poštnih pristojbin. Poročali smo, da namerava tudi avstrijska pošta uprava zvišati poštnih pristojbin. Kakor javljajo dunajski listi bodo stale v bodoče dopisnice 8 vin., znamke za zaprta pisma 15 vin., brzojavke pa 8 vin. za besedo.

Podraženje užigalic. Zavoj z 10 navadnimi škatlicami bo stal 32 vin., dve škatlici 7 vin. in posamezna škatlica 4 v.

„Tobačni delavec“ oblastveno — ustavljen, tako namreč stoji črno na belem v torkovem „Narodu“. Kje je dobil „Narod“ te informacije, nam ni znano, ker v kakem oblastvenem ustavljenju mi ničesar ne vemo.

Skrb za usnje in čevlje postaja vsak dan občutnejša. Usnja že skoro ni dobiti, čevlji veljajo toliko, da si jih človek že silno težko omisli, zlasti ker iz Nemčije ne dovolijo več izvažati čevljev v Avstrijo. Zdaj je ta uvoz iz Nemčije izostal in zadrega za čevlje je postala velika, posebno ker še avstrijske in ogrske tovarne čevljev sedanji položaj brezobzirno izkoriščajo. Mnogo rodbin je že zdaj v velikih stiskah za usnje in čevlje, zlasti take rodbine, ki imajo mnogo otrok. Kako pridemo do tega, da moramo plačevati tako ogromne cene za čevlje, medtem, ko tovarnarji z usnjem zaslužijo neizmerne milione? Kaj se v tem oziru ne da ničesar ukreniti?

Padel je z vlaka na Reki železničar Ivan Čik. Prišel je pod kolesa in je bil takoj mrtev.

Vojna in milijonarji. V Gradcu je sedaj 69 milijonarjev, od teh so zadnje vojno posojilo podpisali samo 4 milijonarji. Na Dunaju imajo od začetka vojne do danes 600 novih milijonarjev. Kje in komu so neki ti ljudje vzeli denar, da so tako hitro obogateli? Iz ljudskih žuljev, z navijanjem cen! In vsi milijonarji imajo svoje sinove doma, kot „neobhodno potrebne“, medtem ko morajo drugi vse žrtvovati.

Znamenje časa. Na Dunaju je policija prišla ponoči 12 letno dekletce, ki je izpo vedalo, da je je mati poslala beračit in da se ne upa domov, ker ji v bogatem in razkošnem Dunaju nihče ni dal ne vinarja. Dekle je imelo več ran in je povedalo, da jo mati pretepe, če ničesar ne naberati. Mati je bila obtožena zaradi grdega ravnanja z otrokom in zapeljevanja k beračenju, a je bila obsojena le na 24 ur, ker se je izkazalo, da je mož že dolgo hudo bolan in da v družini časih po več dni zapored nimajo ničesar jesti.

Rudniška nesreča na Westfalskem. Iz Essen-Rüttenscheida: V rovu „Hanseman“ so plini ubili tri rudarje.

Vojaško pregledovanje zaloga žita, moke in fižola na Štajerskem. Pregledovanje zaloga, ki se je vršilo pod vodstvom častnikov po vojaških osebah, je dognalo, da se je res več zaloga žita zatajilo in skri lo. 57 oseb, ki so obvezane naznaniti svoje

zaloge, se je na podlagi tega kontrolnega pregledovanja naznanilo sodniji. Od teh se jih je 52 istočasno pregrešilo radi prestopka zoper predpise o uporabi moke in žita. Tudi v tem oziru so se odredile kazenske ovadbe.

Iz Celja. Na celjskem kolodvoru je povozil iz Laškega trga prihajajoči vlak delavca Franca Klavžarja iz Ponikve ob J. ž. Stroj ga je zgrabil, mu zlomil lobanjo in odtrgal obe nogi pri gležnjih. Nesrečnik je umrl, predno je prišla zdravniška pomoč.

Skrita mast. Predpretekli pondeljek je policija v okrožju mesta Esseg napravila preiskavo pri mesarjih in prekajevalcih zaradi masti in špeha. Pri tem je našla deloma v kletih skrito, 5.260 kg masti in 32.200 kg špeha. Vse blago je bilo zaplenjeno in bode mestna občina o njem razpolagala. Pametna odredba.

Umestna odredba. Zdravstveni urad v Pulju je dal v zadnjem času pregledati vse gostilne in je našel, da se ne pazi povsod dovolj na čistost. Ker pa se bliža toplejša letna doba in s tem večja nevarnost po nekaterih boleznih, pozivlja c. kr. trdnjavski komisar, naj se lokali najskrbneje čistijo. Kjer ne bi zadoščali temu pozivu, se lokali zapro do odprave nedostatkov.

Železniška proga Velenje - Celje. Na železniški progi Velenje-Celje bosta prevažala s 15. aprilom oba tovarna vlaka št. 1877 in 1878 tudi osebe in sicer v vozovih 3. razreda.

Znamenje časa. Češki katoliški list „Jitřenka“ je moral prenehati radi — kakor naglašajo konservativni „Čech“ — pomanjkanja razumevanja za namene lista v ljudskih plasteh. V tem utemeljevanju je znak časa.

Nesreča. Na kolodvoru južne železnice v Ljubljani je stal 19 letni železničar Alojzij Smola preveč blizu tira, ko je prišel vlak, stroj ga je prijel in vrgel v stran. Poškodovan je Smola po glavi. Prenesli so ga v bolnico.

Iz Maribora. O marsikakšnem tukajšnjem podjetju, ki je bilo pred vojno že na pol falitno, se danes ve, da si je pridobilo stotisoče, mestoma milijone premoženja. Da to ni morda uspeh dela in truda samega, marveč skoro povsodi v prvi vrsti navijanja cen, je tudi znano. Ta podjetja, oziroma podjetniki, pa so tudi na sumu, da očitno svojih dohodkov niso v polni meri javili oblastem in na ta način ne samo navse pretege drli ljudi, marveč tudi državo izdatno ogoljufali za zahtevane davke. Sedaj se je odločila pristojna oblast, da na merodajnem mestu poteka in se prepriča o vseh nedostatkih. Če pojde po uspehih prvih preizkav tako dalje, ni izključeno, da bodo kazni mestoma prav občutne.

Bolečine blažega zdravila, ki jih moramo vzivati, povzročajo večkrat bolečine v želodcu. Te pa najhitreje odpravimo z zunajnim utiranjem Fellerjevega esenčnega fluida z znamko „Elsa-fluid“, z sigurnim uspehom, brez da bi želodec obteževali. „Elsa-fluid“ se vrine čez kožo na mesto kjer so bolečine, umiri razbolenje in oživi krvotok. 12 steklenic stane samo 6 K s prosto poštnino, v lekarni E. V. Feller v Stubičji Elza trg št. 334. (Hrvaško.) Mnogo zdravniških priporočil. Naroče se tudi lahko Fellerjeve Rabarbarne pilule z znamko „Elsa-pilule“ 6 škatljice 4 K 40 v.

Svetovni pregled.

Priprave za gospodarsko vojno. Angleška bi rada imela, da bi sedanji vojni z orožjem sledila gospodarska vojna. Angleške trgovske zbornice kujejo že načrte za tako vojno. Pred vsem hoče Nemčiji in Avstro-Ogrski onemogočiti dovoz surovin, poleg tega pa dogovorno s svojimi zaveznicami na podlagi medsebojnih znižanih carin zgraditi proti centralnim državam nekaj carinski zid, ki naj onemogoči, da bi Nemčija in Avstro-Ogrska mogli kaj izvažati v četverozvezne države. Stvar je gotovo resna, a če se bodo Angleški njeni načrti posrečili, je drugo vprašanje. Ekonomične potrebe so zmerom močnejše od političnih stremiljenj.

Amerika ponuja Franciji 500 milijonsko posojilo. „Times“ poročajo, da ponujajo ameriški bankirji Franciji 500 milijonov dolarjev posojila, če založi nevtralne papirje in če se porabi vsota v Ameriki.

Odločitev med Ameriko in Nemčijo. Prihodnji teden pade odločitev glede nemško-ameriške napetosti.

Vsi neoženjeni vojaški obvezanci na Angleškem pozvani pod orožje. V Angliji se je izdal oklic, ki poziva prvo skupino. 18 letne, naj se pripiše, da jih vojaško izurijo. Na bojno črto jih ne pošljejo pred končanim 18 letom. Zdaj so vsi obvezanci in prostovoljci, ki niso oženjeni, pozvani v Angliji pod orožje.

Upor med nizozemskim vojaštvom. „Telegraaf“ poroča iz Leydena; Danes zjutraj so tri stotnije odrekle službo. Kot vzrok se je navedlo, da dobe moštva premalo dopusta. Končno je vendar odrinila iz vojašnice večina moštva. 20 vojakov so zaprli.

Volitve na Španskem. Kakor poročajo listi iz Barcelone, so volitve v vsej deželi potekle popolnoma mirno. V Madridu je bilo izvoljenih 5 monarhistov in 3 republikanci, v Barceloni 6 regionalcev. Leroux in eden njegovih pristašev sta prodrla. Po poročilih z dežele so v veliki večini izvoljeni Romanonesovi pristaši.

Kako se Angleži boje Zeppelinov. Zelo je razburil Londončan „Daily Mail“, ki je poročal, da so oborožili Nemci Zeppeline s strašnimi zažigalnimi bombami, ki učinkujejo tako, da še kaj takega ni videl svet in da toliko tehtajo, da more nositi vsak Zeppelin le dve taki bombi. S takimi bombami nameravajo popolnoma uničiti London, a cesar Viljem je sam odredil, naj še z načrtom, ki bi brezpogojno uničil London, še nekaj časa počakajo.

Oblegovalno stanje na Irskem. S kraljevim ukazom je razširjeno oblegovalno stanje na celo Irsko.

Fellerjev blagodejni pozivljajoči fluid iz rastlinskih esenc z zn.

„ELSA-FLUID“

odpravlja
bolečine v sklepih.

12 steklenic franko 6 K. Lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elza trg št. 334. (Hrvaško.) Nad 100.000 zahvalnih pisem in zdravniških priporočil. III. a

Podporni sklad.

XII. izkaz.

I. Lapajne, Ljubljana, K 20—; Klemenčič Marija v spomin svojega umrlega soproga Ivana Klemenčiča K 10—; Lebš Ivan, Ljubljana, K 20—; Hafner Ivan, črnovojnik v Pulju, nabral 111'30, h katerim so prispevali sledeči: Hafner Ivan K 5—; Peter Koselj, K 1—; Jožef Lončar, K 5—; Ludvik Verdnik, K 2—; Rugelj Franc, K 2—; Franc Pinter, K 2—; Fritz Vogl, K 2—; I. Dobovišnik, K 1—; Franc Janežič, K 1—; N. N., K 1—; K. Sattler, K 2—; Eržen Matjež, K 160; Ignac Sajovic, K 2—; E. Širca, K 4—; Josip Staré, K 2—; Resnik Josip,

K 1—; Ivan Rems, 60 vin., Okretre Alojz, K 1—; Sinjak Ivan, K 1—; H. Zrimšek, K 1—; Žager Josip, K 1—; Peternel K 1—; Ivan Zor, K 1—; Jakob Narobe, K 1—; Ločniškar, K 1—; Peter Štal, K 1—; Bečan, K 1—; Notar Karl, K 1—; Golob, 30 vin., Rupar Franc, 50 vin., F. Zadnikar, K 1—; Kačič Martin, K 1—; Marušič F., 50 vin., Jamnitzer I., K 1—; Stebjaj, K 2—; Berce, K 1—; Kolenc, K 1—; Dolinar, K 1—; Burger, K 1—; I. B., 40 vin., Gojelka 60 v., N. N., 50 vin., Jedelsky Silvester, K 1—; Matija Grošel, K 1—; Lapajne Anton, K 1—; Vinko Brinovec, K 1—; Alojz Mirtič, K 1—; Jože Bručan, K 1—; Stanislav Štukelj, K 1—; Maks Sterle, K 1—; A. Novak, K 1—; N. N., K 2—; Eisner Karl, K 1—; Anton Ravbar, 30 vin., Kratschwill Karl, K 3—; Sušnik, K 1—; Korene, 50 vin., Polak, 50 v., Pavšek, K 1—; Kern, 60 vin., Zajc, 50 v., Brus, 50 vin., Kozlovič, 40 vin., Ražman, 50 vin., Žerjal, 50 vin., Kazlovič Josip 40 v., Žabnikar, 60 vin., Plevel, 40 vin., Stich, K 1—; Matschek, 40 vin., Burger, 60 vin., Draksler, K 1—; Kavčič Peter, K 1—; Košak Franc, K 1—; Režula Franc, K 1—; Purhar Franc, K 1—; Franc Lapajne, K 1—; N. N., 30 vin., N. N., 30 vin., Peter Gerčar, 70 vin., Ivan Lolič, 30 vin., Ažman Julij, 60 vin., Josip Knez, 30 vin., B. Černivec, K 1—; Anton Golja, K 1—; Žnidarec, 50 vin., Kussian Viktor, 60 vin., Juvan Viktor,

40 vin., Mencinger Franc, 40 vin., Škerbinc, 60 vin., Kanduč, K 1—; Franc Štal, 50 v., Skomak, K 3—; Mahkovič, K 2—; Dergan, K 1—50; Lukač Leopold, K 1—; Kottar, K 1—; Resnik, K 1—; Avbel, K 1—; Jančar Josip, K 1—; Gregorc Franc, K 1—; Dovič 60 vin., skupaj K 16130; prej izkazanih K 147434, skupaj torej K 163564.

Prispevke sprejema sodružica Alojzija Štebijeja, Ljubljana, Franca Jožefa cesta 5.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Lepo posestvo

v okolici mesta Idrije ležeče, se pod ugodnimi pogoji takoj proda. Zraven spada hiša s štirimi stanovanji in hlevom in druga gospodarska poslopja. (Redi se letno 4—5 goved). Več se izve v gostilni M. K o g e j, Idrija 424, Kranjsko. 3—1

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a č l a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Rudolf Repič, Št. Vid pri Zatični	od 9. do 11. ure	V sodnem okraju Višnjagora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkazujejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pridržavati izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelnstvo.

Za spomladno sezono
priporoča trdka

Gričar & Mejač
LJUBLJANA, Prešernova ul. št. 9
svojo bogato zalogo

izgotovljenih oblek 6—5
za gospode in dečke
ter mične novosti

v konfekciji za dame in deklince.
Ceniki zastonj in franko.

Ivan Jax in sin,
Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe zastonj in franko.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Francišanska ulica št. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira dopol. popol.	Stanovanje
Dr. Košemina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21	Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Breskvar Viktor	1.—3. pop.	Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10—12 2—3	Frančišk. ul. št. 4. pritličje
Dr. Kraigher Alojzij	1.—3. pop.	Poljanska cesta 18/I.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih, Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelnstvo.

Vojaški čevlji

za častnike in moštvo

se dobe v vsaki množini v zalogi tovarne

Peter Kozina & Ko.

Ljubljana,
Breg št. 20.

Zadružni vestnik.

Enotno zastopstvo za koristi konsumentov.

Vojna je razkrila najširšim slojem dejstvo, da je zgrajeno vse naše gospodarsko življenje na popolnoma napačni podlagi. Protežiranje zgolj koristi proizvajalcev, ki se pehajo za dobičkom dan in noč, ta politika se je izkazala naravnost za nevarnost države. V širokih ljudskih plasteh se je oglasilo nehoti nekaj, kar zbuja misel, da je v „državi Danski nekaj gnilega“. Kupujoča množica ve, da je prevarjena, ve da bi bilo lahko drugače, ali pomagati si ne zna iz te zagate, ne ve, kje bi se lotila dela, kakšno obliko naj bi mu dala, da varuje svoje žep pred predolgimi prsti špekulantov. Množica ve, da imamo neko višjo oblast, ki združuje v sebi tudi obsegajočo moč, namreč državo, ali ne ve, kako naj ziblje državo, da jo prisili v službo za svoje koristi. Stokrat preizkušeno dejstvo je: Državna pomoč se zgiblje šele tedaj, kadar zakipi med množico energična samopomoč.

Industrijski podjetniki in agrarci imajo mogočen vpliv na vsa gospodarska vprašanja. In vendar izgine njihovo število nasproti milijonski množici kupovalcev. Ali zato imajo mogočne, enotne organizacije, vzvišene nad narodnostnimi in političnimi nazori. Kadar gre za njihove koristi, tedaj izginejo vsa nasprotstva, ki jih ločijo drugače v različne tabore, tedaj poznajo samo eno korist, korist za svoj žep. Po njihovem zgledu se morajo ravnati konsumentje. Ustvariti si morajo silno organizacijo brez ozira na narodnostno in politično prepričanje.

Seveda obstoji za mogočno organizacijo konsumentov težkoča v tem, da je njihovo število tako visoko. Industrijskih podjetnikov in agrarcev je malo, pri njih se izvede zato mnogo lažje enotna organizacija. Saj obstojajo že različne organizacije konsumentov v narodno gospodarskem in gospodarsko političnem oziru. Ti organizirani konsumentje prihajajo iz razredov, ki porabijo pretežno večino svojih dohodkov za nabavo živil. Vse strokovne in stanovske organizacije so osnovane pred vsem za ta namen, da varujejo svoje člane kolikor največ morejo pred naraščajočimi cenami. Odlomek teh konsumentov si je osnoval tudi še posebno zadružno samopomoč, da regulira s silo svoje organizacije cene življenskih potrebščin. Vse te organizacije združujejo lepo število konsumentov, ali vendar niso mogle v sedanjih časih preprečiti vsak dan manjšo vrednost denarja. Niso odrekale za to, ker imajo morda premalo članov, temveč so odrekale zato, ker so preveč razcepljene.

Gotovo je, da se okrepe po vojni vse organizacije, da bodo rastle na številu članov in na notranji sili. Ali če bodo hodile te organizacije po vojni zopet vsaka svoja pota, tedaj bodo prav tako brezmočne kakor so bile doslej. Strniti se morajo zelo tesno in priznati morajo vse enak program najnižjih zahtev in spoznati morajo, da se ne sme mešati gospodarskih zadev s političnimi in z nacionalnimi. Seveda ne mislimo s to zadnjo zahtevo, naj izginejo vsa politična, narodnostna in razredna nasprotstva, ker je to sploh nemogoče, ker so utemeljena ta nasprotstva v razvoju človeške zgodovine. Ali preko vseh drugih nasprotstev veže pa najzagrizenejšega Nemca in najbolj nacionalističnega Slovence ali Italijana, vendar gospodarska sila, kajti oba bosta zadovoljna, če dosežeta z močno organizacijo konsumentov nižje cene za živila. Samo ta gospodarska sila naj nas združi. In če prodre to spoznanje, potem smo na pravem potu.

Prav tako, kakor so si osnovali agrarci leta 1898 osrednjo zvezo svojih organizacij, ki deluje naravnost vzorno za njihove koristi, prav tako naj si osnujejo tudi vsi konsu-

mentje svojo osrednjo zvezo, ki naj varuje njihove koristi. Taka osrednja zveza konsumentov bi imela sledeče naloge:

Ustvari naj močno, enotno in samostojno strokovno zastopstvo konsumentov.

Pospesuje naj zadružništvo.

Varuje naj konsumente vseh nasilstev proizvajalcev in trgovcev.

Pridobiva naj vpliv na zunanjo trgovsko politiko in na notranjo gospodarsko politiko.

Tej osrednji zvezi konsumentov bi pristopili: Konsumne zadruge, sploh vse nakupovalne družbe, ki se pečajo z dobavo živil, produktivne zadruge, stavbne in stanovanjske zadruge, društva gospodinj, stanovske zveze zdravnikov, obrtnikov, učiteljev, sodnikov itd., privatnih in državnih uradnikov in seveda strokovne zveze delavcev. Načelno bi se izključile zveze proizvajalcev in trgovcev.

Seveda ne bi smeli prenehati že pri taki osrednji zvezi konsumentov. Prav tako kakor imamo industrijske, obrtne, trgovske in poljedelske zbornice, prav tako bi morali stremeti tudi konsumentje po enakih zbornicah, ker potom teh zbornic se ustvari stik z vlado. Vlada pa bi morala osredotočiti vsa konsumentov zadevajoča vprašanja koncentrirati v posebnem ministrstvu. Osrednja zveza konsumentov, zgrajena na politični in narodnostni nevtralnosti, bi potem lahko postavila program najnižjih zahtev, ki ga bi tudi lahko uresničila in na ta način bi lahko obvladala skupno z javnopravnimi zbornicami konsumentov in ministrstvom za ljudsko prehranitev vso gospodarsko politiko države, zlasti še kadar bi prepričali vlado o potrebi vseobsegajoče politike konsumentov v nasprotstvu z enostransko politiko proizvajalcev.

Vemo, da se vse to ne uresniči od danes do jutri. Ali če je konsumentom kaj za varstvo svojih koristi, tedaj bodo razširjali to misel vsepovsod in jej pripravili ugodna tla.

Članom „Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“. — Kakor tudi vsem drugim konsumentom.

Občni zbor „konsumnega društva za Ljubljano in okolico“, ki se je vršil 7. decembra 1913 je ustanovil dve podporni ustanovi, in sicer: uvel je pogrebščino za člane ter določil, da se začne zbirati za bolniški sklad, iz kojega bodo člani dobivali bolniško podporo.

Tozadevna predloga se glasita:

1. Za člane „Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“ se uvede pogrebščina. Ustanovi se sklad, iz kojega se bo dajalo pravnim dedičem članov pogrebščino po 5 letnem nepretrganem članstvu K 20— po 10 „ „ „ K 30— po 15 „ „ „ K 40— po 20 „ „ „ K 50—

Pogoj za izplačilo je, da je umrl vsako leto kupil v društvenih prodajalnah blaga najmanj za 300 K ter oddal tudi za toliko dividendnih znamk, dalje, da ima poln delež in da društvu ničesar ne dolžuje.

Pogrebščina se izplača onemu pripadniku (pravnim naslednikom člana), ki predloži člansko knjižico in izkaz o smrti člana. Ako se tekom 40 dnij po smrti nikdo ne oglasi, zapade znesek. Ako je član v letu, v katerem je umrl, odpovedal članstvo, izgubi z dnem odpovedi pravico do pogrebščine.

Temeljni kapital pogrebnega sklada tvori K 1000—, ki jih društvo da iz čistega prebitka l. 1913; vsako leto pa se izplačano dopolni. Ako bi se več izplačalo v enem letu kot 1000 kron, plačajo se ostali zneski iz splošnega društvenega premoženja — na

prvem prihodnjih obč. zborov pa se vsota 1000 K primerno zviša.

Ta določila pa lahko seve vsak občni zbor izpremeni.

2. Uvedba bolniške podpore članom „Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“.

Ustanovi naj se bolniški sklad.

Občni zbor naj iz prebitka l. 1913 dovoli K 1000—, ki se naj dado kot temelj bolniškega sklada. Ko bo svota 10000 K z vsakoletnimi dotacijami dosežena, naj se določi regulativ za dajatve podpor. Podpore naj se začne izplačevati najkasneje s 1. januarjem 1918, ako bo do tiste dobe vsota 10.000 K dosežena.

Mnogo članov noče nikakor vedeti tega, kar je prav. Pripeti se, da se izgovarjajo na vse mogoče — ne vedo, kako se je sklenilo itd. Zato opozarjamo na ta sklep, da se bodo vsi vedeli ravnati.

Pogrebščine se je dosedaj izplačalo v 6 slučajih. 5 pa je moralo biti zavrnjenih, ker niso zadostili pogojem.

Bolniški sklad pa je že dosegel vsoto K 9150—, tako, da je upanje, da se bo kmalu začelo izplačevati bolniško podporo. Najbrže je že s 1. januarjem 1917. Letošnji občni zbor bo že o tem ukrepal. V prihodnjem zadružnem vestniku bomo že objavili en načrt, ki so ga savsko-jesenški delegatje predložili zadnjemu občnemu zboru v pretres.

Občni zbor konsumnega društva rudarjev v Hrastniku.

V nedeljo 9. aprila popoldan je bil občni zbor konsumnega društva rudarjev v Hrastniku. Udeležba članov je bila precejšnja. V imenu nadzorstva je otvoril občni zbor zadružnik Alojz Privšek, prečital dnevni red in imenoval za zapisnikarja sodr. Urlepa in Bastiča. Po prečitani zapisnika zadnjega občnega zbora se je prebralo računsko poročilo za l. 1915, iz katerega je razvidno, da je imelo društvo v preteklem letu K 426.465.05 prometa, blaga pa je prodalo za K 200.664.44. V glavni prodajalni je bilo prodanega blaga za K 119.392.92, v podružnici za K 70.055.37 in v gostilni za K 11.266.15. 1. januarja 1915 je imelo društvo 383 članov, med letom je pristopilo 51 članov, izstopil ni noben član, tako da je bilo koncem leta 434 članov.

Društveni načelnik zadružnik Karl Malovrh je pojasnjeval težave pri dobavi blaga dviganje cen in kupčijsko življenje v minulemu letu.

V imenu nadzorstva je poročal zadružnik Privšek. Nadzorstvo je kontroliralo vedno vse poslovanje in našlo vse v redu.

Čisti prebitek se razdeli takole:

10 % rezervnemu skladu . . .	K 853.13
5 % dividenda članom . . .	K 6879.90
Za podporo družinam v vojni padlih članov . . .	K 200—
Na novi račnn . . .	K 598.30
	K 8531.33

Nato so se vršile volitve v načelstvo in nadzorstvo. Za načelnika je bil izvoljen zopet zadružnik Karl Malovrh. V nadzorstvo so bili izvoljeni: Kolman, Schmidt, Kovač in Kamplet.

Revizijsko poročilo je prečital načelnik Karl Malovrh. Poročilo so sprejeli navzoči naznanje.

Zborovalci so pritrdili izpremembi pravil. Izpremenili so se §§ 3., 6., 35., 45. in 51. in sicer takole:

Izprememba § 3. o prenehanju članstva. Točka 1. in 2. tega paragrafa ostaneta neizpremenjeni. Točka 3. se glasi odslej:

3. Vsled izključitve. Načelstvo ima dolžnost sporazumno z nadzorstvom izključiti

člana, če ta ne izpolnjuje dolžnosti, utemeljenih v pravilih. Pravico pa ima načelstvo sporazumno z nadzorstvom izključiti člana če

a) zaostane član dlje kakor tri mesece z vplačevanjem na delež;
b) škodo zadrugi ali dela proti njenim interesom;
c) ne odjemle dlje kot eno leto nobenega blaga.

Izključenec se pritoži lahko na občni zbor. Članstvo izključenca preneha z dnem izključitve.

Prostovoljni izstopivši ali izključeni člani kakor tudi pravni nasledniki umrlih članov nimajo nikakršne pravice do premoženja ali rezervnega sklada zadruge, kakor tudi ne do povrnitve (dividende) v letu, v katerem so naznanili svoj izstop ali bili izključeni. Deleži izključenih članov, ako se ne dvignejo dve leti po izključitvi iz društvene blagajne, zapadejo v prid rezervnemu skladu.

Izpremembra § 6. o združnem deležu. Prvi stavek tega paragrafa se glasi odslej:

Združni delež vsakega člana znaša 40 kron.

Izpremembra § 35. Točka 8. tega paragrafa se glasi odslej:

Nalaganje razpoložljivih blagajniških ostankov v zavodih in podjetjih, ki so podrejeni javni kontroli.

Izpremembra § 45. Točka 11. tega paragrafa se glasi odslej:

Nalaganje združnega denarja v zavodih in podjetjih, ki so podrejeni javni kontroli, za vse svoje izvedbe v dosega namena, označenega v § 1.

Izpremembra § 51. Prvi stavek tega paragrafa se glasi odslej:

Poslovno leto pričenja 1. julija enega leta in konča 30. junija drugega leta.

Po izčrpanem dnevnem redu je pojasnjeval načelnik Karl Malovrh v daljšem govoru težave z dobavo moke, sladkorja in drugih živil. Spominjal se je tudi umrlih članov društva, zlasti še padlih društvenih uslužbencev ss. Sončana Etbina in Franca Bezjana. Ravnatelj „Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“ sodrug Anton Kristan je obrazložil v daljšem govoru sedanje težke čase ter vzpodbujal člane, da vztrajajo krepko pri organizaciji, pa naj pride karkoli. — Občni zbor je izrekel tudi zahvalo uslužbencem za trudapolno delo v prodajalnah.

Kako krepko se razvija „Konsumno društvo rudarjev v Hrastniku“, kažejo sledeče številke v prodanem blagu.

Leto	Prodano blago	
1909	K 99.278.—	
1910	K 160.343.—	+ 61.065
1911	K 185.719.—	+ 25.375
1912	K 199.319.—	+ 13.600
1913	K 206.807.—	+ 7.488
1914	K 204.754.—	— 2.053
1915	K 205.066.—	+ 312

Vojni leti 1914 in 1915 vplivajo sicer tudi na hrastniško konsumno zadrugo, ali kljub temu lahko trdimo, da smo močni in da se ne bojimo prihodnosti.

Združna misel prodira.

Sila kola lomi, pravi star pregovor. Tu di naša kapitalistično zgrajena država se je morala naučiti v vojni marsikaj, o čemer se jej prej niti sanjalo ni, ker jo je k temu prisilila vedno naraščajoča beda prebivalstva. Pred vojno ni bila skoraj nobena država — predvsem ne Nemčija in Avstro-Ogrska — navdušena prijateljica združne organizacije, ker so smatrale ohranitev prekapčevalstva, mešetarjev in malih trgovcev potrebno za obstoj družbe. Vlade v poedinah nemških zveznih državah, tako n. pr. na Pruskem, so prepovedale državnim nastavljenecem članstvo pri konsumnih združbah. Konsumne zadruge so smatrali za nekako revolucionarno dejanje in trudili so se, da preprečijo ojačanja konsumov. Pri nas pa je bilo obdavčenje konsumnih združb, dalje

prepoved, da ne smejo prodajati konsumne zadruge nečlanom, potem različne šikane pri razlaganju zakonov, sredstvo, da se utesni združno gibanje. Preprečiti so hoteli, da bi kupovalo delavstvo, uradništvo, mali obrtniki svoje blago ceneje in da bi se stekal dobiček v njihove žepe, namesto v žepe zasebnih trgovcev. Dejali so vedno, da mora mali trgovec tudi živeti. Kako pa žive taki branjevci, tega pa niso vprašali nikdar. Saj žive ti branjevci dandanes slabše nego delavci.

Sedanja vojna je predvsem gospodarska vojna in ker smo odrezani vsled vojne od mednarodnega blagovnega prometa, zato je bila država prisiljena, da omeji zasebno preskrbovanje z živili. Država vidi, kako draže dan za dnem mali in veliki trgovci, predvsem pa veletrgovci, blago in če noče, da pocepajo ljudje od gladi, tedaj mora ustaviti to divjo špekulacijo. Tega seveda ne more izvesti država vzorno, ker nima primernih organizacij, ki bi izvrševale preskrbovanje z živili bolj uspešno. V miru ni bila naloga države, da bi preskrbovala živila, zato seveda nima sedaj primernih organizacij. V vojni je poverila država to važno nalogo svojim uradnikom, ki so večinoma juristi, torej ljudje, ki poznajo le zakone in njihovo uporabo. Sedaj naenkrat pa naj bi postali izkušeni trgovci, ki naj vedo najboljše, kako se prepreči oduševstvo pri vsakem blagu. Uradništvu seveda ne preostaja dostikrat drugo, nego da vprašajo za svet trgovce, kar je pa dostikrat ravno toliko, kakor če bi postavili kozla za vrtnarja. Ali v tem ne bomo danes govorili. Natančno poznamo težave z dobavo živil in vsaka žena bi napisala lahko dolgo povest o tem, kako je hodila kupovat različno blago. Danes hočemo predvsem obrazložiti oblike in način organizacij, ki jih je uporabila država, če je hotela urediti pravično razdelitev blaga. Najprej je mislila država, da urede kar zakoni vse. Določila je najvišje cene, pretila je s sodiščem in z zaporom, ali vse to ni preprečilo naraščanja cen. Zato je morala ustanoviti država nove organizacije, ker brez teh bi ne dobile široke plasti ljudstva niti najpotrebnejših živil.

Prva državna organizacija je bil žitni monopol. Država je prevzela za vse prebivalstvo preskrbo, žito se sme prodajati le državi in le država sme zopet oddajati žito. Kaj je žitni monopol kaj drugega nego veliko konsumno društvo, konsumno društvo avstrijske države, ki nakupuje za 38 milijonov ljudi in prodaja nakupljeno blago vsem? Nočemo govoriti o tem, da tudi žitni monopol ni urejen vzorno, temveč hočemo le preiskati, kje se je učila država, da je ustvarila organizacijo nakupa in prodaje.

Pri žitnem monopolu se ni ustavila država. Tudi sladkor je treba nakupiti za vse in ga prodajati vsem. Dobili smo zato sladkorno centralo, v kratkem jej sledi najbrže centrala za kavo, imamo tudi še centralo za živinsko krmo, torej same naprave, ki niso nič drugega nego velenakupna družba konsumnih društev, centralna nakupovalnica in centralna prodajalna.

Ali še več. Nemčija in Avstrija sta morali vedno bolj delati na to, da nakupita čim več na trgih nevtralnih držav, na Holandskem, Danskem, Norveškem, Švedskem in v Švici. Dokler so hodili na te trge posamezni agentje posameznih veletrgovcev, tako dolgo so drug drugemu navijali cene in blago je postalo v tujini neizmerno drago. To je bila nevarnost za nemško in avstrijsko narodno gospodarstvo. Naš denar je postajal vedno manj vreden, ker smo morali plačevati v tujino tako visoke vsote. Zato so ustanovili pri nas centralno nakupovalno mesto pri ministrstvu notranjih zadev, ki se imenuje „Miles“ in ki mora nakupovati za avstrijsko in ogrsko prebivalstvo, torej za okroglo 50 milijonov ljudi, vse blago v tujini. Enako centralo imajo tudi v Nemčiji in obe nakupovalni centrali

kupujete skupaj za 120 milijonov ljudi žito, jajca, mleko itd.

Po vojni bo velika praznота po skladiščih. Brez sirovin bomo, imeli ne bomo ne bombaža, ne usnja, ne kovin, vse bomo morali nakupiti in seveda druge države tudi. Tukaj preti nevarnost, da se podraži blago čez mero, če bi nakupoval vsak tovarnar posebej v tujini in zopet bi morali poslati v tujino mnogo več denarja nego je vrednost blaga. Zato se ustanovljajo že danes centralne nakupovalne družbe za sirovine, ki bodo oskrbovale skupen nakup v tujini za nas in za Nemčijo.

Kamorkoli pogledamo, povsod enak prikaz: Če hoče ustvariti država organizacijo, ki naj ohrani nizke cene in ki naj preskrbi enakomerno vsem blago, tedaj mora ustvariti nakupovalno centralo, ker le s to doseže svoj cilj.

Ta dejstva morajo odpreti oči oni veliki množici ljudi, ki ne proizvajajo sami živil, temveč so navezani na trg in spoznati morajo, koliko so vredne skupne nakupovalnice, ki preskrbe blago mnogoštevilnim kupovalcem? Ali je konsumna zadruga kaj drugega nego taka centralna nakupovalnica, ki nakupuje za svoje člane in ki je obenem ud centralne nakupovalnice, velenakupne družbe konsumnih društev, kjer je deležna prednosti nakupa v velikem? Vidimo, da je združna misel ona rešilna bilka, ki pomaga državi, da vsak nekoliko omili silne udarce obstoječega družabnega reda. Če ne delujejo te nove državne organizacije brezhibno, tedaj ni vzrok oblika organizacije, temveč dejstvo, da dobivajo vpliv pri teh organizacijah trgovci in tovarnarji, ki seveda nimajo interesa, da bi bilo poslovanje teh organizacij vzorno in nesebično in da so na čelu ljudi, ki imajo premalo ali nič praktičnih izkušenj. Če bi bili imeli veliko združno gibanje, potem bi ne potrebovali države, tedaj bi nakup in prodajo lahko sami uredili. Ali kljub temu lahko rečemo, da so prestale zadruge ognjeni krst, one so predpoda prisilnih državnih organizacij, ki jih je morala ustvariti država, da zabrani največjo bedo. To pa nas uči, da posvetimo združni organizaciji še več dela in več zvestobe kakor doslej.

Iz združnega gibanja.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico se lepo in hitro razvija. Iz majhne zadruge je postalo v teku osmih let milijonsko društvo. Kljub temu, da je združena dobava blaga z največjimi težavami, skrbi načelstvo za kar največjo izbiro blaga svojim članom. V zadnjih treh mesecih je prodalo blaga za K 296.114.51 in sicer v januarju za K 91.735.71, v februarju za K 104.192.13, marcu K 100.186.67. Leta 1915 je prodalo v prvem četrtletju blaga za kron 179.845.62, torej letos več za K 116.268.89. V januarju je pristopilo 38 novih članov, v februarju 28 in v marcu 14. Rezervni sklad znaša K 16.200, dispozicijski fond K 7250, bolniški sklad K 9500, sklad za posmrtnino K 1000 in penzijski sklad K 5010. Vsi skladi skupaj K 29.460. Vplačanih deležev je K 37.200. Vedno več konsumentov spoznava važnost samopomoči v teh težkih časih in lahko so ponosni na razcvitajočo se zadrugo, ki jim bo nudila tem več ugodnosti, čim večji bo krog njenih članov.

Rusko ministrstvo za industrijo in trgovino je izdelalo načrt novega združnega zakona. Doslej je morala prositi na Ruskem vsaka konsumna zadruga za dovoljenje ustanovitve. Po novem zakonu ni treba tega več, temveč določuje novi zakon le naznanilo o ustanovitvi zadruge.